

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2021 roku

Sąd Rejonowy w Toruniu, Wydział II Karny

Przewodniczący: Sędzia Jędrzej Czerwiński

po rozpoznaniu wniosku Komisariatu Policji T.-Ś. w T. o ukaranie:

T. K. (1)

za wykroczenie z art. 343 w zw. z art. 156 pkt 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska

na podstawie art. 59§2 kpw w zw. z art. 5§1 pkt 2 kpw

postanawia

1) odmówić wszczęcia postępowania przeciwko T. K. (1) s. F. i A. z domu C., ur. (...) w S. o to, że w dn. (...) około godz. 16:15 w T. ul. (...) użył urządzenia nagłaśniającego na publicznie dostępnym terenie miasta oraz terenie zabudowanym, to jest o wykroczenie z art. 343 w zw. z art. 156 pkt 1 Ustawy z 27.04.2001 Prawo Ochrony Środowiska,

2) kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Jak wynika z materiałów czynności wyjaśniających Policji T. K. (1) użył urządzenia nagłaśniającego, tzw. tuby podczas zgromadzenia odbywającego się w dniu 21 listopada 2021 roku na(...). Sprawa została wyłączona przez Policję z postępowania dotyczącego „kilku rodzajów wykroczeń i wielu osób” w trakcie w/w zgromadzenia, prowadzonego pod kątem m. in. art. 50 kw.

Mężczyzna nie przyznał się do popełnienia czynu opisanego we wniosku o ukaranie i odmówił złożenia wyjaśnień.

Zgodnie z art. 343 ust. 1 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska kto narusza zakaz używania instalacji lub urządzeń nagłaśniających określony w art. 156 ust. 1 tejże Ustawy podlega karze grzywny.

Art. 156 wspomnianej Ustawy stanowi, że

1. Zabrania się używania instalacji lub urządzeń nagłaśniających na publicznie dostępnych terenach miast, terenach zabudowanych oraz na terenach przeznaczonych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do okazjonalnych uroczystości oraz uroczystości i imprez związanych z kultem religijnym, imprez sportowych, handlowych, rozrywkowych i innych legalnych zgromadzeń, a także podawania do publicznej wiadomości informacji i komunikatów służących bezpieczeństwu publicznemu.

Najpierw więc należało ustalić czy w sprawie mieliśmy do czynienia z wyłączeniem stosowania ust. 1 art. 156 Ustawy, o czym jest mowa w ust. 2 tegoż samego przepisu. W związku z tym należało przeanalizować obowiązujące w dniu czynu przepisy, zwłaszcza w zakresie legalności uczestnictwa w zgromadzeniu, podczas którego T. K. (1) miał użyć przedmiotowego urządzenia.

W ustawie z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w art. 1 wskazano, iż ustawa ta określa:

- 1) zasady i tryb zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, w tym zasady i tryb rozpoznawania i monitorowania sytuacji epidemiologicznej oraz podejmowania działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych w celu unieszkodliwienia źródeł zakażenia, przecięcia dróg szerzenia się zakażeń i chorób zakaźnych oraz uodpornienia osób podatnych na zakażenie;
- 2) zadania organów administracji publicznej w zakresie zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- 3) uprawnienia i obowiązki świadczeniodawców oraz osób przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

W związku z rozprzestrzeniającą się epidemią wprowadzony został do w/w ustawy art. 46a który przewiduje, że w przypadku wystąpienia stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego o charakterze i w rozmiarach przekraczających możliwości działania właściwych organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, na podstawie danych przekazanych przez ministra właściwego do spraw zdrowia, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ministra właściwego do spraw administracji publicznej, Głównego Inspektora Sanitarnego oraz wojewodów:

- 1) zagrożony obszar wraz ze wskazaniem rodzaju strefy, na którym wystąpił stan epidemii lub stan zagrożenia epidemicznego,
 - 2) rodzaj stosowanych rozwiązań - w zakresie określonym w art. 46b
- mając na względzie zakres stosowanych rozwiązań oraz uwzględniając bieżące możliwości budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

W art. 46b opisywanej ustawy określono enumeratywnie, iż w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 46a, można ustanowić:

- 1) ograniczenia, obowiązki i nakazy, o których mowa w art. 46 ust. 4;
- 2) czasowe ograniczenie określonych zakresów działalności przedsiębiorców;
- 3) czasową reglamentację zaopatrzenia w określonego rodzaju artykuły;
- 4) obowiązek poddania się badaniom lekarskim przez osoby chore i podejrzane o zachorowanie;
- 4a) obowiązek stosowania określonych środków profilaktycznych i zabiegów;
- 5) obowiązek poddania się kwarantannie;
- 6) miejsce kwarantanny;
- 7) czasowe ograniczenie korzystania z lokali lub terenów oraz obowiązek ich zabezpieczenia;
- 8) nakaz ewakuacji w ustalonym czasie z określonych miejsc, terenów i obiektów;
- 9) nakaz lub zakaz przebywania w określonych miejscach i obiektach oraz na określonych obszarach;
- 10) zakaz opuszczania strefy zero przez osoby chore i podejrzane o zachorowanie;
- 11) nakaz określonego sposobu przemieszczania się;
- 12) nakaz zakrywania ust i nosa, w określonych okolicznościach, miejscach i obiektach oraz na określonych obszarach, wraz ze sposobem realizacji tego nakazu.

Art. 46 w ust. 4 w/w ustawy przewiduje natomiast, iż w rozporządzeniach, o których mowa w ust. 1 i 2, można ustanowić:

- 1) czasowe ograniczenie określonego sposobu przemieszczania się,
 - 2) czasowe ograniczenie lub zakaz obrotu i używania określonych przedmiotów lub produktów spożywczych,
 - 3) czasowe ograniczenie funkcjonowania określonych instytucji lub zakładów pracy,
 - 4) zakaz organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności.**
 - 5) obowiązek wykonania określonych zabiegów sanitarnych, jeżeli wykonanie ich wiąże się z funkcjonowaniem określonych obiektów produkcyjnych, usługowych, handlowych lub innych obiektów,
 - 6) nakaz udostępnienia nieruchomości, lokali, terenów i dostarczenia środków transportu do działań przeciwepidemicznych przewidzianych planami przeciwepidemicznymi,
 - 7) obowiązek przeprowadzenia szczepień ochronnych, o których mowa w ust. 3, oraz grupy osób podlegające tym szczepieniom, rodzaj przeprowadzanych szczepień ochronnych
- uwzględniając drogi szerzenia się zakażeń i chorób zakaźnych oraz sytuację epidemiczną na obszarze, na którym ogłoszono stan zagrożenia epidemicznego lub stan epidemii.

Mając powyższe na uwadze wskazać należy iż art. 46a opisywanej ustawy upoważnia zatem Radę Ministrów do wydawania, w czasie formalnie ogłoszonego stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego, rozporządzeń wprowadzających czasowe ograniczenia, nakazy lub zakazy przeciwepidemiczne, których zakres przedmiotowy określa art. 46b w/w ustawy, a ich celem jest zapobieganie oraz zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, w tym zasady i tryb rozpoznawania i monitorowania sytuacji epidemiologicznej oraz podejmowanie działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych w celu unieszkodliwienia źródeł zakażenia, przecięcia dróg szerzenia się zakażeń i chorób zakaźnych oraz uodpornienia osób podatnych na zakażenie – co wynika z art. 1 w/w ustawy. Są to zatem przepisy mające inny przedmiot ochrony niż ochrona porządku i spokoju w miejscach publicznych, a jest nim ochrona zdrowia.

Stan zagrożenia epidemicznego oraz stan epidemii ogłaszane przez Ministra Zdrowia albo wojewodę na podstawie art. 46 ust. 1 i 2 ustawy o zapobieganiu i zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi nie są stanami nadzwyczajnymi w rozumieniu Konstytucji RP.

Artykuł 46b ustawy z 5 grudnia 2008 roku upoważnia Radę Ministrów do ingerencji w podstawowe wolności i prawa człowieka i obywatela: wolność osobistą i decydowania o swoim życiu osobistym, przemieszczania się, wolność majątkową i wolność działalności gospodarczej. Jak wynika z art. 46b pkt. 1 Ustawy, zakres treści przekazanej do uregulowania w rozporządzeniu Rady Ministrów – „ograniczenia, obowiązki i nakazy” – wyznacza w pierwszej kolejności art. 46 ust. 4 ustawy o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Upoważnienie do czasowego ograniczenia określonego sposobu postępowania powinno być interpretowane ściśle i literalnie. Artykuł 46b pkt 1 w zw. z art. 46 ust. 4 pkt 4 w/w ustawy upoważniający do wprowadzania zakazów organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności ingeruje wprost w konstytucyjną gwarancję wolności zgromadzeń - art. 57 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - zgodnie z którym każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich, a ograniczenie tej wolności może określać tylko ustawa. Ograniczenia wprowadzane aktem niższego rzędu na podstawie wspomnianego przepisu Ustawy o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi należy zatem w każdym przypadku interpretować ściśle i literalnie, bez ewentualnego stosowania analogii ani interpretacji rozszerzającej, w zgodzie z zasadą proporcjonalności. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego w odpowiednim składzie orzekającym podkreśla się doniosłość wolności zgromadzeń w demokratycznym państwie prawnym i wymaga się uzasadnienia dla wprowadzanych na poziomie ustawy ograniczeń tej wolności (vide wyrok

TK z 28.06.2000 r. sygn. akt K 34/99; wyrok TK z 18.01.2006 r. sygn. akt K 21/05) Podobne stanowisko zajmował także niejednokrotnie Sąd Najwyższy (vide uchwała SN z 28.03.2018 r. w sprawie III SZP 1/18, postanowienie SN z 23.01.2018 r. sygn. akt III SZP 4/17).

W dniu popełnienia czynu obowiązywało, wydane na podstawie Ustawy o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 października 2020 r. w sprawie ustalenia określonych ograniczeń, zakazów i nakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, gdzie w rozdziale 4 zakazano organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności. W § 28 ust. 1 tego aktu do odwołania (w następnych rozporządzenia to powtórzono) zakazano organizowania zgromadzeń w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. Prawo o zgromadzeniach, z wyłączeniem zgromadzeń organizowanych na podstawie zawiadomienia, o którym mowa w art. 7 ust. 1, art. 22 ust. 1 albo decyzji, o której mowa w art. 26b ust. 1 tej ustawy, przy czym:

- 1) maksymalna liczba uczestników nie może być większa niż 5 osób;
- 2) odległość pomiędzy zgromadzeniami nie może być mniejsza niż 100 m.

Uczestnicy zgromadzenia, o którym mowa w ust. 1, są obowiązani do zachowania odległości co najmniej 1,5 m między sobą oraz do zakrywania ust i nosa, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z § 27 ust. 1 pkt. 3 wspomnianego rozporządzenia.

Z art. 3 ustawy o zgromadzeniach wynika definicja zgromadzenia i zgromadzenia spontanicznego. Zgromadzenie jest to zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych. Zgromadzeniem spontanicznym zaś, określonym w ust. 2 jest zgromadzenie, które odbywa się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną, którego odbycie w innym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej. Z treści zgromadzonego materiału oraz powszechnie znanych informacji, które i Sąd posiada z urzędu, wynika iż T. K. (1) miał uczestniczyć w zgromadzeniu spontanicznym będącym reakcją społeczeństwa na działania władzy publicznej.

Z powołanych wyżej przepisów nie wynika jednak, by ustawa o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi przewidywała możliwość wydania rozporządzenia obejmujące taki zakaz, co znalazło już odzwierciedlenie w orzecznictwie sądów powszechnych (np. postanowienie Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 25.01.21 r., w sprawie II Ko 4756/20, czy postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 maja 2020 r. sygn. akt VI ACz 339/20). Przepis art. 46 w ust. 4 ustawy o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń o chorób zakaźnych u ludzi przewiduje, iż w rozporządzeniach, o których mowa w ust. 1 i 2, można ustanowić m. in czasowe ograniczenie określonego sposobu przemieszczania się, zakaz organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności. U podstaw takich musi leżeć konkretny cel, o którym wyżej. Rozporządzenia (to z 9 października 2020 roku i następne) wydane na podstawie art. 46a i art. 46b przedmiotowej ustawy przewidywały zatem zakaz organizowania zgromadzeń w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach. Warto podkreślić, że z materiału zgromadzonego w niniejszym postępowaniu nie wynika by T. K. (1) miał być organizatorem przedmiotowego zgromadzenia, co zresztą – zważywszy na jego spontaniczny charakter – jest zawsze bardzo trudne do wykazania.

Dodatkowo warto zauważyć, że w podobnych sprawach identyczne stanowisko zajmował również Rzecznik Praw Obywatelskich (vide np. wystąpienie (...) do (...) w O. w sprawie VII VII.564.7.2021.MW/MM).

Podkreślenia wymaga, że zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, interpretującym art. 11 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, w społeczeństwie demokratycznym prawo do swobodnego pokojowego zgromadzania się jest prawem podstawowym. W wyroku z 6 marca 2007 r. w sprawie Ç. i inni przeciwko Turcji (skarga nr (...)) Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił, że istotą tego prawa jest możliwość obywateli publicznego wyrażania swoich opinii i sprzeciwu w różnych formach, w tym kwestionowania polityki i decyzji władz publicznych. Zgromadzenie podlega ochronie z art. 11 EKPC, nawet jeśli demonstracja publiczna jest wysoce uciążliwa, irytująca lub obraźliwa dla osób o innych poglądach, sprzeciwiających

się głośzonym przez uczestników manifestacji hasłom. W tym zakresie wolność zgromadzeń wykazuje ścisły związek z konwencyjną ochroną wolności słowa wyrażoną w art. 10 EKPC (vide M. W., Wolność zgromadzeń w czasie epidemii, LEX/el. 2020). W doktrynie prawniczej wskazuje się, że ograniczeniem wolności zgromadzeń jest każda reakcja władzy publicznej będąca dolegliwością dla organizatorów, potencjalnych manifestantów lub kontrademonstrantów, rzeczywistych manifestantów lub kontrademonstrantów, lub osób chcących zachować neutralność i nie brać udziału w zgromadzeniu. Dotyczyć ona może ograniczeń odnoszących się do treści głośzonych opinii, posiadanych plakatów, banerów, emblematów, miejsca, terminu, hałasu związanego z demonstracją, sankcji stosowanych przed, w trakcie i po zgromadzeniu. Nie ma więc znaczenia, kiedy reakcja zostanie podjęta, ważne jest jedynie, że ma związek z planowanym, realizowanym lub odbytym zgromadzeniem (J. Sułkowski, art. 57 /Wolność zgromadzeń/, [w:] Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis/el. 2016).

Na koniec wypada zauważyć, że i z orzecznictwa sądów administracyjnych wynika, że ustanawianie zakazów i nakazów w kolejnych aktach prawnych niższego niż ustawa rządu wydawanych w okresie epidemii C.-19 jawi się jako sprzeczne m.in. z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w O. z dnia 27 października 2020 r. w sprawie (...) SA/Op 219/20, Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 11 grudnia 2020 r. (...) SA/Sz 765/20, Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z dnia 12 stycznia 2021 r. III SA/Gl 421/20 – Lex/el). W Polsce nie zastosowano przepisów Konstytucji RP (art. 232 i 233), które stosuje się w sytuacjach klęski żywiołowej. Niebagatelne w tym kontekście znaczenie ma art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, z którego wynika, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Konkludując należy podkreślić, że uczestniczenie w spontanicznych zgromadzeniach odbywających się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w okresie epidemii/pandemii (...)wywoływanej przez koronawirusa (...) nie jest z samej swojej istoty nielegalne. Tym samym w sprawie nie można było zastosować art. 156 ust. 1 Ustawy Prawo o ochronie środowiska poprzez wykluczenie zawarte w ust. 2 tego przepisu. W efekcie w grę nie wchodziło wykroczenie z art. 343 ust. 1 tejże Ustawy.

Mając na uwadze powyższe odmówiono wszczęcia postępowania wobec faktu, że czyn opisany we wniosku o ukaranie nie zawiera znamion wykroczenia (art. 5§1 pkt 2 kpw).

Pouczenie: na postanowienie służy zażalenie do Sądu Okręgowego w Toruniu za pośrednictwem tutejszego Sądu w terminie 7 dni od doręczenia odpisu postanowienia (wyłącznie organowi, który wniósł wniosek o ukaranie).

Zarządzenia:

1. odpis zarządzenia z pouczeniem doręczyć oskarżycielowi i T. K.,
2. za 10 dni lub z zażaleniem.

T., 12.02.21 r.